

Макаренко Стефанія. Професіоналізм психолога як психологічна проблема

Розкрито сутність професії психолога, яка зорієнтована на допомогу іншим людям у розв'язанні їхніх найскладніших душевних і життєвих проблем. Доведено, що діяльність практичного психолога визначається властивостями особистості, професійними знаннями і спеціальними навичками. Слід відзначити вплив якостей особистості психолога: довіра до людей; повага до цінностей іншої особистості; проникливість; відсутність упереджень; саморозуміння; свідомість професійного обов'язку при роботі з учасниками навчально-виховного процесу.

Ключові слова: психолог, психолог професіонал, професійна діяльність, клієнт, психологічна допомога, психологічна компетентність

Термін професія походить від латинського слова «profiteri» – «говорити публічно». Спілкування є стержневою умовою формування професійної компетентності психолога. Метою нашого дослідження – здійснити теоретичне дослідження формування професійно-психологічних якостей у діяльності практичного психолога в освітніх закладах.

Умовно можна виділити межі професійно-психологічної компетентності психолога-професіонала від психолога-любителя. Професіоналізація взагалі, і становлення психолога-професіонала зокрема, є тривалим та суперечливим процесом. Професіоналізм ґрунтується на професійних знаннях і професійних вміннях та навичках, а вміння – менш усвідомлювані та вимагають тривалого часу. Особливого підходу потребують дослідження пов'я-

зані з професійною, або психологічною готовністю до виконання діяльності.

Останніми роками спостерігається бурхливий розвиток психологічної науки, обумовлений різноманітням теоретичних і практичних завдань, що встають перед нею. У нашій державі, психології приділяють все більше уваги, її надбання все частіше застосовують практично у всіх галузях сучасної освіти, бізнесу, політики. Особливого підходу потребують дослідження пов'язані з професійною, або психологічною готовністю до виконання діяльності.

Поняття «психологічна готовність» в літературі має різні тлумачення. Так, поняття «готовності» до високопродуктивної діяльності у певній галузі праці, суспільного життя Б.Г. Ананьев визначає, як «прояв здібностей» [1, с. 15]. В.А. Крутецький пропонує називати готовністю до діяльності весь «ансамбль», синтез властивостей особистості, як значно ширше поняття, ніж здібності [3, с.4]. К. К. Платонов відповідно до висунутої ним концепції особистості, у структурі готовності до діяльності виділяє моральну, психологічну та професійну готовність [3, с.41].

Л.С. Нерсесян, А.Ц. Пуні пояснювали готовність через сукупність мотиваційних, пізнавальних, емоційних і вольових якостей особистості як її загальний психофізіологічний стан, що забезпечує актуалізацію можливостей; як спрямованість особистості на виконання певних дій [2, с.14].

Поняття готовності до діяльності тісно пов'язане з поняттям установки, яка забезпечує стійкий, цілеспрямований характер протікання успішної діяльності. Д.Н.Узнадзе розумів установку як більш широке явище, ніж готовність. Готовність визначалася ним як суттєва ознака установки [5, с.26].

З іншого боку, М.І. Дяченко та Л.А. Кандибович розрізняють ці два поняття з точки зору конкретно-психологічної природи феноменів й установка є лише формою готовності [6, с. 53].

В.В. Согалаєв зазначає, що в структуру психологічної готовності входять мотиваційний, орієнтаційний, емоційно-вольовий, особистісно-операційний та оціночно – реф-

лексивний компоненти [7, с. 53].

Психологічна готовність до професійної діяльності, на думку О.М. Краснорядцевої, що спробувала поєднати вказані вище підходи, проявляється:

- у формі установок (як проекції минулого досвіду на ситуацію «тут і зараз»), що передують будь-яким психічним явищам і проявам;
- у вигляді мотиваційної готовності до «впорядкування» свого образу світу (така готовність дає людині можливість усвідомити сенс і цінність того, що робить);
- у вигляді професійно-особистісної готовності до самореалізації через процес персоналізації [9, с.53].

Аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури з даної проблеми свідчить про те, що, незважаючи на вагомі результати досліджень, поза увагою дослідників залишилися важливі питання, пов'язані з формуванням професійних якостей практикуючого психолога. Психолог повинен бути хорошим фахівцем, підготовленим до активної творчої і соціальної діяльності. Особливо слід відзначити вплив якостей особистості, які необхідні психологу: довіра до людей; повага до цінностей іншої особистості; проникливість; відсутність упереджень; само розуміння; свідомість професійного обов'язку.

Фахівець, володіючи високим рівнем професійної підготовки, забезпечує соціальне замовлення суспільства у сфері прикладної психології. Він зобов'язаний систематично поповнювати свої знання, уміти на практиці застосовувати принципи наукової організації праці, володіти передовими методами управління, ерудицією і культурою, уміти діалектично мислити, аргументовано відстоювати власні погляди. Він повинен володіти навичками роботи в колективі, уміти створювати в ньому позитивний психологічний клімат, забезпечуючи емоційне благополуччя і комфортне спілкування в умовах навчально-виховного процесу.

Зібраний теоретичний матеріал дає змогу надалі ґрунтовніше проаналізувати професійно-важливі якості практичного психолога, а також виявити ті індивідуальні та соціально-психологічні характеристики, які сприяють

швидкій професійній адаптації випускників-психологів до умов майбутньої роботи, виконуючи при цьому свої функції на належному фаховому рівні.

Список джерел:

1. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе. – М., 2000. – 298 с.
2. Болотова А.К. С чего начинать школьному психологу? Учебное пособие – М.; Воронеж. 2001. – 96с.
3. Вачков И.В. Групповые методы в работе школьного психолога: Учебно-методическое пособие – М, 2002. – 224 с.
4. Вірна Ж. До проблеми професійної успішності практикуючого психолога / Психологічні перспективи. – 2002. – Вип. 2. – С.132-140.
5. Основи практичної психології. / Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. та ін.: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – 536с.
6. Панок В.Г. Концептуальні підходи до формування особистості практикуючого психолога. / Практична психологія та соціальна робота. –1998.– № 4-5. – С.5-8.
7. Пов'якель Н. І. Професійна рефлексія психолога-практика // Практична психологія та соціальна робота. –1998. – № 6-7. – С.3-6.
8. Радчук Г.К. Організація практики у системі професійної підготовки психологів // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – №8. – С. 65-74.
9. Яценко Т.С. Активная социально-психологическая подготовка учителя к общению с учащимися. – К.: Освіта, 1993. – 206с.

@ Макаренко Стефанія. Тези надійшли 28 лютого 2018 р.